

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΑ

Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. [...] Gloriam Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

.....
Cum Accius ex urbe Rōmā Tarentum venisset, ubi Pacuvius grandi iam aetate recesserat, devertit ad eum. Accius, qui multo minor natu erat, tragoediam suam, cui «Atreus» nomen est, ei desideranti lēgit.

.....
Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris mittit. Legātum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus celeriter adfore. Gallus, periculum veritus, constituit ut tragulam mitteret. Haec casu ad turrim adhaesit et tertio post die a quodam milite conspicitur et ad Cicerōnem defertur. Ille epistulam perlegit militesque adhortatur ut salutem sperent.

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση των παραπάνω κειμένων.

Μονάδες 40

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

vir	: τη γενική του πληθυντικού αριθμού
libri	: την κλητική του ενικού αριθμού
eius (το πρώτο):	την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο ουδέτερο γένος
se (το πρώτο)	: τη δοτική του πληθυντικού αριθμού στο α΄ πρόσωπο
Pacuvius	: την κλητική του ενικού αριθμού
nomen	: την αιτιατική του πληθυντικού αριθμού
rem	: την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού
casu	: τη γενική του πληθυντικού αριθμού
turrim	: την αφαιρετική του ενικού αριθμού
salūtem	: την ονομαστική του ενικού αριθμού.

Μονάδες 10

ΤΕΛΟΣ 1ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

- B1β.** **pulchri:** να γράψετε τον συγκριτικό βαθμό του επιθέτου στην αφαιρετική του ενικού αριθμού στο ουδέτερο γένος.
multo: να γράψετε τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό του επιρρήματος.
minor: να γράψετε τον θετικό βαθμό του επιθέτου στο ίδιο γένος, στην ίδια πτώση και στον ίδιο αριθμό.
celeriter: να γράψετε τον υπερθετικό βαθμό.

Μονάδες 5

- B2α.** Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

erat (το πρώτο)	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού στην ενεργητική περιφραστική συζυγία (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος)
tenēbat	:	τη γενική του γερουνδίου
venisset	:	τη μετοχή του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος για το γένος, τον αριθμό και την πτώση)
recesserat	:	το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
desideranti	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή
adīre	:	το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή
possit	:	το α΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρακειμένου
veritus	:	το απαρέμφατο του μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο της μετοχής)
conspicitur	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή.

Μονάδες 9

- B2β.** **defertur:** να γράψετε το β΄ ενικό πρόσωπο της οριστικής όλων των χρόνων στην ενεργητική φωνή.

Μονάδες 6

- Γ1α.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις:

poēta: είναι.....στο .....

cui: είναι.....στο.....

casu: είναι.....στο .....

Μονάδες 6

- Γ1β.** Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική:

«**Quam ob rem epistulam conscriptam Graecis litteris [Caesar] mittit**» (μονάδες 4).

«**Haec [...] tertio post die a quodam milite conspicitur**» (μονάδες 4).

Μονάδες 8

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

Γ1γ. «**Tarentum**»: να μετατρέψετε τον προσδιορισμό του τόπου, ώστε να εκφράζεται η στάση σε τόπο.

Μονάδα 1

Γ2α. «**Cum Accius ex urbe Rōmā Tarentum venisset**»: να αναδιατυπώσετε την πρόταση, ώστε να δηλώνει το προτερόχρονο με διαφορετικό τρόπο.

Μονάδες 2

Γ2β. «**adfore**»: να εντοπίσετε το υποκείμενο του απαρεμφάτου (μονάδα 1) και να αιτιολογήσετε την πτώση του (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ2γ. «**ut tragulam mitteret**»: να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδα 1), να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς της (μονάδες 2) και να δηλώσετε τη συντακτική της λειτουργία (μονάδα 1).

Μονάδες 4

Γ2δ. «**periculum veritus**»: να αναλύσετε τη μετοχή σε δύο προτάσεις έτσι, ώστε η μία να εκφράζει αντικειμενική αιτιολογία (μονάδες 3) και η άλλη το αποτέλεσμα μιας εσωτερικής λογικής διεργασίας (μονάδες 3).

Μονάδες 6

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο **εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο **εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην **αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΑΠΟ 3 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 15/06/2018

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΟΠ Γ' ΓΕΛ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1. Ο Σίλιος Ιταλικός, επικός ποιητής, ήταν ένδοξος άνδρας. Τα δεκαεπτά βιβλία του για τον δεύτερο Καρχηδονιακό πόλεμο είναι όμορφα. Στα τελευταία χρόνια της ζωής του παρέμενε στην Καμπανία. [...] Επεδίωκε τη δόξα του Βιργιλίου και περιέβαλλε με αγάπη το πνεύμα του. Αυτόν τιμούσε όπως το παιδί (τιμά) τον δάσκαλο. Το μνημείο του, που βρισκόταν στη Νεάπολη, το θεωρούσε σαν ναό.

Όταν ο Άκκιος είχε έρθει από την πόλη Ρώμη στον Τάραντα, όπου ο Πακούβιος είχε αποσυρθεί σε μεγάλη πια ηλικία, έμεινε σε αυτόν. Ο Άκκιος, που ήταν πολύ μικρότερος στην ηλικία, διάβασε σ' αυτόν, επειδή (το) επιθυμούσε, την τραγωδία του, της οποίας το όνομα είναι «Ατρέας».

Γι' αυτόν το λόγο στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον μάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει ότι θα έρθει γρήγορα με τις λεγεώνες (του). Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Αυτό τυχαία καρφώθηκε σ' έναν πύργο και τρεις ημέρες αργότερα διακρίνεται από κάποιον στρατιώτη και μεταφέρεται στον Κικέρωνα. Εκείνος διαβάζει μέχρι το τέλος την επιστολή και προτρέπει τους στρατιώτες να ελπίζουν στη σωτηρία τους.

B1a. virorum

liber

ea

nobis

Pacuvi

nomina

res

casuum

turri

salus

B1β. pulchriore

plus, plurimum

parvus

celerrime

B2α. futurus eras

tenendi

venturus

recedemus

desiderent

adeunto

potuerim

veritutum esse

conspicere / conspiceris

B2β. Ενεστ.: defers

Πρτ.: deferebas

Μέλλ.: deferes

Πρκ.: detulisti

Υπερσ.: detuleras

Συντελ. Μέλλ.: detuleris

Γ1α. poeta: ονοματικός ομοιόπτωτος προσδιορισμός, παράθεση στο *Silius Italicus*

cui: δοτική προσωπική κτητική στο *est*

casu: απρόθετη αφαιρετική οργανική που δηλώνει τρόπο στο *adhaesit*

Γ1β. Quam ob rem **epistula conscripta** Graecis litteris [**a Caesare**] **mittitur.**

Hanc [...] tertio post die **quidam miles conspicit.**

Γ1γ. Tarenti

Γ2α. Postquam, ubi, ut, simul Accius ex urbe Roma Tarentum **venit.**

Γ2β. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *adfore* είναι το *se*: η προσωπική αντωνυμία γ' προσώπου *se* αναφέρεται στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος *scribit* που είναι το *Caesar* (*is*): δηλαδή στην ουσία έχουμε νοηματική ταυτοπροσωπία· όμως, το υποκείμενο επαναλαμβάνεται σε πτώση αιτιατική (με τον τύπο *se* της προσωπικής αντωνυμίας) και δεν παραλείπεται, επειδή το ειδικό απαρέμφατο δέχεται το υποκείμενό του μόνο σε πτώση αιτιατική, ακόμη και στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας, όταν εξαρτάται από ρήμα ενεργητικής φωνής (λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου).

Γ2γ. ut tragulam mitteret: δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση

Εκφέρεται με έγκλιση υποτακτική (όπως όλες οι βουλητικές), γιατί το περιεχόμενό της είναι απλώς επιθυμητό· συγκεκριμένα χρόνου παρατατικού (*mitteret*), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*constituit*: ιστορικός παρακείμενος). Παρατηρείται ιδιομορφία στην ακολουθία των χρόνων, γιατί η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της. Η πρόταση αναφέρεται στο παρελθόν.

Λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα *constituit*.

Γ2δ. quod Gallus periculum veritus erat (ή veritus est) (αντικειμενική αιτιολογία)

cum Gallus periculum veritus esset (αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας)

Σχολιασμός θεμάτων Λατινικών

Τα θέματα στο σύνολό τους χαρακτηρίζονται αναμενόμενα. Συγκεκριμένα, ζητήθηκαν αποσπάσματα από τα κείμενα 5, 27 και 45 του σχολικού βιβλίου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως, για πρώτη φορά σε Πανελλαδικές εξετάσεις, το κείμενο 5 δεν δόθηκε ολοκληρωμένο, αλλά από τις 8 περιόδους του δεν υπήρχαν καταγεγραμμένες η 4^η και η 5^η.

Οι ασκήσεις γραμματικής, όπως και τα προηγούμενα έτη, απαιτούσαν την προσοχή και τη συγκέντρωση των μαθητών, χωρίς να παρουσιάζουν ιδιαίτερο βαθμό δυσκολίας. Εξετάστηκαν κυρίως τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων, και μάλιστα σε ξεχωριστή άσκηση.

Οι ασκήσεις του συντακτικού δεν παρουσίαζαν ιδιαίτερες δυσκολίες. Εξετάστηκαν η ενεργητική σε παθητική σύνταξη, ο προσδιορισμός του τόπου, οι δευτερεύουσες προτάσεις, η ανάλυση μετοχής και ο λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου.